

Vertellen op 't Bredero

1 mei 2002

Auteur: [Remko van Loon](#)

Volume: [31](#)

Nummer: [5](#)

Pagina's: 22-38

Documenten

- [vonk_jrg31_067.pdf](#)

ve rtellen op t bredero remko van loon het verhaal is nog steeds het basismateri-
aal voor alle menselijke communicatie peter ustinov erhalen vertellen is oor-
spronke eerst vertellen lijk een serie lessen ontwikkeld aan het bredero college in
amster op het woordenhuis droomde helena dam na een van de vele vertelfestivals
villagra komen de dichters af de woorden in de balie in amsterdam vond een ont
opgeborgen in oude stopflessen wachtten moeting plaats tussen de leraren neder
op de dichters en boden zich aan hen aan lands van de school anne van delft de
gek van verlangen door hen gekozen te wor regisseur van het festival en zelf ver-
telster den zij smeekten de dichters naar hen te kij en olga orman schoolbegeleid-
ster maar ken hen te ruiken hen aan te raken hen te ook bekend vertelster samen
met hen ont likken de dichters openden de stopflessen wikkelden zij onderwijs in
spreken en luiste betastten woorden met een vinger en dan ren dat als uit-
gangspunten heeft het leren waren zij verguld of haalden hun neus op vertellen en
de kennismaking met de zoge de dichters waren op zoek naar woorden naamde
orale literatuur en daarvandaan die zij niet kenden en ook zochten zij woor met
het lezen en schrijven van verhalen den die zij kenden maar die zij kwijt waren
een grote inbreng hebben eveneens gehad galeano in kroniek van het vuur zo zou-
den frans foppe en de tientallen verhalenvertel de leerlingen op zoek moeten gaan
naar de lers die in de loop der jaren op het bredero woorden om hun verhaal te
vertellen hebben opgetreden alsook de leerlingen van wie velen zo goed meewerk-
ten dat de het culturele aspect was niet de eerste spreek en luisterlessen vaak tot
de plezie reden om vertellessen in het programma rigste en de spannendste van
de lessen nederlands op te nemen de onvrede met nederlands zijn gaan behoren
dat alles is de lessen spreekonderwijs leidde tot de nu meer dan tien jaar geleden
begonnen wens er een andere invulling aan te geven toen de leraren nederlands
van het bredero het spreekonderwijs bestond destijds in college het besluit namen
de spreek en wezen uit het luisteren naar de spreekbeur luisterlessen in het eer-
ste jaar van het voort ten van de leerlingen en het geven van gezet secundair on-
derwijs grondig te ver commentaar daarop toch stelde een moe anderen de profes-
sionele verhalenver dertaal didactiek uit de jaren 50 van de tellers van wie de
voorstellingen werden vorige eeuw 7n wezen en oorsprong is bijgewoond hadden
een diepe indruk ach taal een mondeling communicatiemiddel tergelaten wat een

rijkdom aan inhoud aan waarna een pleidooi werd gehouden voor vorm aan taal als de leerlingen eens spreekonderwijs vanaf de dag waarop de nit 31e jaargang nummer 5 mei juni 2002 leerlingen de school binnenkomen onder met de vertellessen wordt ook beoogd dat verwijzing naar de door het bedrijfsleven en de leerlingen met wat zij hebben geleerd de maatschappij gevoelde behoefte aan hun voordeel kunnen doen bij andere lessen scholing in mondeling taalgebruik alleen als die over jeugdliteratuur en literatuur als als opzettelijk onderricht in spreken en luis mede het schrijven van verhalen ook kan teren een belangrijk onderdeel van het moe bijvoorbeeld van de aanwijzingen in de ver dertaalondenvijs vormt zal de school bij de tellessen gebruik worden gemaakt bij het leerlingen de vereiste actieve en passieve voordragen van poezie of het maken van taalbeheersing kunnen aanbrengen hier een rap tot slot kunnen de leerlingen met aan kan worden toegevoegd dat taal in de de vertellessen ook hun voordeel doen in allereerste plaats mondeling wordt overge alle volgende jaren van het voortgezet dragen juist ook leerlingen voor wie de secundair onderwijs bij alle vakken schooltaal niet dezelfde is als de thuistaal zijn gebaat bij een mondelinge kennisma king met die nieuwe taal een lessenserie leerlingen moeten meer kunnen luisteren verhalen vertellen naar elkaar en aan de hand van voorbeel den en aanwijzingen in staat worden de vertellers toonden ons dat leren spreken gesteld hun spreken te verbeteren pro heel goed kan samengaan met leren vertel bleem daarbij was en is de puberteit en een len overleg vond plaats met twee vertel eerste doel werd daardoor sters die zelf leraar waren geweest en ook leerlingen te bevrijden werd onderzocht of wij zelf nog wel in staat taalverschillen en van hun spreekangst voor waren een verhaal te vertellen kortom culturele de klas of in een groep gedurende twee studiemiddagen werden verschillen wij bijgeschoold daarna werden doelstellin worden de lessen nederlands in gen geformuleerd en afspraken gemaakt vanzelfsprekend het voortgezet secundair over een didactiek een werkwijze vast als ieder op onderwijs zouden altijd gesteld werd dat alle leerlingen zouden zijn haar eigen moeten beginnen met een moeten deelnemen aan de lessen maar wijze durft te cursus vertellen leer ook dat zij allen tijdens een optreden zou vertellen lingen komen in het eerste den moeten tonen wat zij hadden geleerd leerjaar in een nieuwe situ de leraren hebben gezocht naar een atie terecht maar zij spreek en luisteronderwijs date nemen hun verworvenheden uit het basison derwijs mee gehoopt mag worden dat zij 1 recht zou doen aan de doelen hiervan tot in het zesde leerjaar gewend waren in zoals o a geformuleerd in de didactiek klasverband belevenissen aan elkaar te ver nederlands voor de basisvorming tellen door te spreken en te luisteren leren 2 leerlingen zou aanspreken ook bij ver de leerlingen snel te wennen aan hun nieuwe anderende leerlingenpopulaties omgeving de nieuwe klasgenoten de nieu 3 overdraagbaar zou zijn naar andere we leerkrachten meer dan door te schrijven onderdelen van het vak nederlands en te lezen taalverschillen en culturele ver 4 overdraagbaar zou zijn naar andere vak schillen worden vanzelfsprekend als ieder op ken zijn haar eigen wijze durft te vertellen mei juni 2002 nummer 5 31 e jaargang i i 5 4 4 7 i try y j l en dus startten de leraren van het bredero 41 leert de eigen fantasie te gebruiken een leerlingencursus vertellen die moest de leerlingen leren dat zij een verhaal uitmonden in een

publiekelijk optreden zij niet letterlijk hoeven na te vertellen maar dens een vertelfestival het project bevat met behulp van hun eigen fantasie het afhankelijk van te maken keuzes vijf tot verhaal mogen inkleuren daarbij tien lessen van 50 minuten deze kunnen maken zij gebruik van de hoogtepunten worden gegeven in zowel het eerste als in van een verhaal zoals zij dat tijdens de het tweede jaar van het voortgezet secun vorige les hebben beleefd dair onderwijs het doel van de afzonderlijk ke lessen wordt hieronder weergegeven 2 5 leert het verhaal te presenteren de leerling de leerlingen geven zich rekenschap van wat zij hebben geleerd en laten zien dat 1 maakt kennis met het vertellen zij het geleerde kunnen toepassen zij de eerste les is in het vervolg van deze ieren hun verhaal te presenteren aan de bijdrage volledig uitgeschreven hand van aanwijzingen gegeven door de leerkracht hierbij moeten zij alleen voor 2 leert zich vrij te voelen onbekommerd de klas staan dit kan ook in les 10 zelf te vertellen de leerling vertelt in een kring iets over s herneemt het geleerde en bereidt zich een favoriet voorwerp kledingsstuk en voor op les 7 leert dat zintuiglijk te beschrijven de deze les is met name bedoeld voor leraar stimuleert en nodigt uit als voor scholen die de lessen hebben verdeeld beeld van hoe zintuiglijk te vertellen over twee leerjaren teneinde het geleer gebruik ik o a het verhaal van de zege de op te halen op het bredero college ningen van prins konijn uit water worden echter alle lessen in het eerste schapsheuvel van richard adams of jaar wekelijks gegeven tot aan de kerst de slangen en de muizen een verhaal vakantie daarnaast is het doel dat leer over vooroordelen dat ik heb opgete lingen leren waar te nemen en daarbij in kend uit de mond van vernon february te zoomen op belangrijke onderdelen en zie bijlage 1 die als het ware vergroot weer te geven een mooi voorbeeld is de beschrijving 3 leert samen te werken en te memori van meneer griezel door roald dahl seren leerlingen leren samen te werken 7 leert uitvergroten en inzoomen waarbij zij elkaar helpen de verhalen te de leerlingen leren tijdens het vertellen verbeteren zij leren ook hoe zij een ver onderdelen van hun verhaal uit te ver haal kunnen onthouden zonder dat groten zij leren elkaar te helpen en woord voor woord uit het hoofd te leren samen te werken zij hanteren daarbij de leraar vertelt een verhaal dat uitno verschillende werkvormen als in een digt tot het maken van tekeningen en film geeft uitvergroten of inzoomen op helpt de leerlingen door het verhaal met een extra dimensie laat het zien dat wat zoveel mogelijk zintuiglijke waar eerst oppervlakkig bezien een platte nemingen te kruiden structuur had door in te zoomen blijkt geeft van een bepaalde gelaagdheid meneer griezel wordt steeds griezeliger 31 e jaargang nummer 5 mei juni 2002 naarmate de waarnemer dichterbij gens wordt hun verteld dat zij een opstel komt de luisteraar of toeschouwer moeten schrijven waarbij zij het geleerde raakt daardoor gefascineerder toepassen voor zover dat ook betrek king heeft op het schrijfonderwijs als 8 leert wat wordt verstaan onder het per onderwerp wordt gekozen de vlucht spectief van een verhaal van hugo de groot in een kist uit slot de leerlingen leren het begrip perspec lovestijn de opdracht luidt vertel hoe tief of gezichtshoek dan wel woorden hugo de groot plaats neemt in de kist van gelijke strekking en passen de ken en wat hij zintuiglijk allemaal ervaart tij nis daarover toe de leerkracht zorgt dens zijn tocht naar de vrijheid ervoor dat het verhaal dat hij vertelt dui delijk verschillende perso-

nages kent en op het bredero college dat die ook uiteenlopende belangen geven de leraren tot aan leraren die hebben vervolgens laat hij leerlingen de kerstvakantie weke vakoverstijgend het verhaal navertellen vanuit het lijks een les vertellen aan willen werken gezichtspunt van telkens wisselende leerlingen van het eerste kunnen makkelijk figuren jaar voortgezet secun aanhaken bij het dair onderwijs eind vertelproject 9 leert verschillende soorten verhalen te december de maandag onderscheiden avond in de laatste les leerlingen maken kennis met het begrip week wordt een vertelfestival gehouden tij genre en leren naar keuze door de dens hetwelk leerlingen als vertellers zullen leraar onderscheiden sprookje mythe optreden de lessen worden gegeven tij sage legende en fabel met de daarbij dens de uren nederlands omdat spreken behorende kenmerken deze les is niet en luis-teren tot dit vakgebied behoort de bestemd voor alle leerlingen maar is ervaring heeft geleerd dat ook enthousiaste een extra les die zich meer richt op de leraren uit andere vakken heel goed in staat overgang van orale naar gewone litera zijn deze lessen te geven leraren die vak tuur overstijgend willen werken kunnen makke lijk aanhaken bij het vertelproject zo kan de 10 geeft zich rekenschap van wat is muzikleraar een muzikale vertelling laten geleerd instuderen d w z een vertelling die wordt afhankelijk van het niveau van de leer ondersteund door geluiden de leraar teke ling wordt deze les besteed aan de pre nen kan affiches laten maken of illustraties sentatie van het verhaal zie les 5 dan bij het verhaal die illustraties kunnen dan wel aan het toepassen van het geleerde worden getoond met behulp van een over op het schrijfonderwijs de leerlingen headprojector of een kamishibai een wordt tijdens een klasgesprek in herin japans houten vertelkastje dat de vorm nering gebracht wat zij allemaal hebben heeft van een toneel geleerd tijdens de vertellessen vervol mei juni 2002 nummer 5 31 e jaargang van niets naar iets het durven vertellen les 1 doel de leerlingen maken kennis met het onderwerp vertellen zij ieren enkele aspecten van het vertellen te onderscheiden en activeren hun voorkennis terzake werkwijze stap 1 Introductie kennismaking 5 minuten zet de leerlingen in een kring vertel hun dat zij les in het spreken krijgen en in het bijzonder in vertellen informeer naar de voorkennis van de leerlingen wie heeft een vertelervaring besteed aandacht aan het volgende de kring is een bekende werkvorm uit het basisonder wijs het klassengesprek vertellen is een sociale gebeurtenis waarbij oogcontact heel belangrijk is het is een werkvorm die zich onderscheidt van bijvoorbeeld praten de spreek beurt of het vertellen thuis aan de ouders vertellen is zeer geschikt als spreekonderwijs de leerling leert over een bepaald gegeven te durven spreken waarbij hij veel vrijheid kan nemen en niets uit z n hoofd hoeft te leren hij leert duidelijk te spreken in een groep en hij leert dat hij zich mag vergissen les in spreken is dus niet in de eerste plaats het corrigeren van taal fouten stap 2 inleiding op het vertellen 5 minuten leg uit wat zo bijzonder en belangrijk is aan vertellen doe dit eventueel in samenspraak met een leerling die vertelervaring heeft een verteller maakt een verhaal levend zodat de luisteraar voor zich ziet wat de verteller uitbeeldt zintuiglijke zintuiglijke waarnemingen vormen daarom een belangrijk aspect van de waarnemingen vertelkunst bovendien stelt de verteller zich tot taak doorgever te zijn vormen een van het verhaal hij moet om zijn doel te bereiken het publiek goed in belangrijk as-

pect de gaten houden om te zorgen dat maar ook te controleren of iedereen van de vertel meedoet de luisteraar ontvangt het verhaal en probeert zich daarin in te kunst leven hij valt de verteller niet in de rede tenzij hij denkt het verhaal te kunnen verrijken de luisteraar luistert let op onderbreekt hij de verteller dan is hij verplicht het verhaal over te nemen en uit te vertellen vertellen onderscheidt zich dus van praten dat niet tot doel heeft de luisteraar mee te slepen in een andere wereld of van het vertellen over bijvoorbeeld de lesstof dit laatste kan ook wel het houden van een vertoog worden genoemd ten slotte vergelijkt de leraar het vertellen met de spreekbeurt op de lagere school en wijst op het probleem van alles uit je hoofd ieren en de onnatuurlijke voordracht stap 3 voorbeeldverhaal van de leraar 15 minuten de leraar vertelt een verhaal bijvoorbeeld het verhaal van de kleermaker zie bijlage 2 ieder verhaal waarin een kledingstuk of een belangrijk voorwerp een rol speelt is geschikt voor deze beginles zie hieronder huiswerk voor de tweede vertelles tijd en plaats waar een verhaal zich afspeelt kunt u gemakkelijk wijzigen belangrijk is echter wel dat u zeer 31 e jaargang nummer 5 mei juni 2002 veel worden gebruikt die verwijzen naar zintuiglijke waarnemingen ieder ander verhaal waarin een leerling veel kan zien horen ruiken proeven of voelen leent zich voor dit lesge deelte stap 4 de leraar wijst de leerlingen op enkele aspecten van het vertellen 10 minuten bevraag de leerlingen wat is hun opgevallen waarop heeft u de nadruk gelegd deel de leerlingen alvast de huiswerkopdracht mee vraag vervolgens of er leerlingen zijn die al een verhaal kennen bijvoorbeeld een verhaal dat zij van hun opa of oma hebben gehoord als dat zo is nodig hen uit dat verhaal te vertellen dwing echter niemand een verhaal te vertellen benoem na afloop uit de volgende punten die onderdelen die duidelijk aanwezig waren naar aanleiding van het door u vertelde verhaal deelt u mee dat van niets een verhaal kan worden gemaakt met een lap stof heeft u bij wijze van spreken het verhaal over de kleermaker gevuld vooral het aanschouwelijk maken erg belangrijk is dus de zintuiglijke waarnemingen zien horen voelen ruiken proeven een verhaal van bijzondere betekenis is voor de verteller hij moet er iets mee hebben het moet voor hem van belang zijn het vertellen in de tegenwoordige tijd het verhaal actueler spannender maakt het noemen van een titel voorafgaand aan het verhaal niet noodzakelijk is maar kan helpen de spreekangst te overwinnen en het publiek oproepen tot aandacht een mooie eerste zin erg belangrijk kan zijn omdat deze nieuwsgierigheid kan oproepen of de inhoud weer kan geven zo n eerste zin kan bijvoorbeeld zijn ken je het verhaal dat over niemand gaat of zij was heel bang een oogoperatie stap 5 enkele leerlingen vertellen wat zij die ochtend hebben gedaan of iets wat aansluit bij het voorbeeldverhaal de leraar geeft aanwijzingen 15 minuten wijs de leerlingen erop dat zij nogal eens denken niets te hebben meegemaakt laat als voorbeeld een paar leerlingen vertellen wat zij die ochtend hebben gedaan geleerd wordt dat simpele verhaaltjes met behulp van de onder stap 4 genoemde aspecten kunnen worden uitgebouwd tot een verhaal bijvoorbeeld over wat is gebeurd vanaf het ontwaken tot aan het moment dat zij op school aankwamen of over iets wat hun die ochtend is opgevallen ten doel is het belang van waarnemen te tonen alsmede het stimuleren van vertellen met behulp van zintuiglijke waarnemingen huiswerk voor de tweede vertelles oertel het verhaal over een bijzonder kled-

ingstuk of geliefd voorwerp de leerling zoekt thuis een bijzonder kledingstuk of een bijzonder voorwerp als een sieraad hij bekijkt het zeer nauwkeurig zodat hij in staat is in de klas te beschrijven hoe het eruit ziet hoe het voelt ruikt smaakt of klinkt wat het is waarvan het is gemaakt bovendien moet hij vertellen waarom dit kledingstuk voorwerp zo bijzonder is dat hij het heeft uitgekozen wat heeft hij ermee hoe is hij eraan gekomen zit daar een verhaal aan vast hij mag het meenemen naar school maar pas te voorschijn halen als zijn vertelling is beëindigd deze huiswerkopdracht vormt voor de meeste leerlingen geen enkel probleem integendeel veelal wordt zeer enthousiast verteld over dierbare herinneringen de leerling wordt de eer mei juni 2002 nummer 5 31 e jaargang ste lessen nooit gedwongen het verhaal over zijn lievelingsvoorwerp kledingstuk te vertellen en uiteraard vindt feedback plaats op een positieve manier ik zie het kledingstuk al voor me kun je nog vertellen hoe de stof aanvoelt hoe die ruikt waarom dit kledingstuk zo bijzonder voor jou is tal van thema's wat zeker niet de bedoeling van de vertellessen is van essentieel belang is dat de leerlingen iets met het onderwerp van hun verhaal een leerling vertelt in de klas over de hebben dit werkt inspirerend en gemakkelijk watersnoodramp in tuindorp oostzaan te bekijken het gebruiken van de zintuiglijke amsterdam in 1960 en hoe de grootouders waarnemingen alsmede het memoriseren daarna zijn verhuisd naar de kinkerbuurt waaraan nog apart aandacht wordt vervolgens verhaalt iemand anders over besteed in een van de lessen het opschrijven haar grootmoeder die vroeger uit suriname ven van de vertelling is weggegaan omdat haar dorp in het dan ook niet toegestaan kader van het brokopondo project onderzoekt ieder bovendien biedt dat water is gezet daarna vertelt een leerling mens zijn haar mogelijkheden tot uitbreiden waarom hij de verre tocht naar mekka en eigen verhaal het ding van het onderwerp medina heeft ondernomen een ander kind verhaal van al die het project kan bijvoorbeeld vertelt het verhaal de duivelskunst dat zo ogenblikken beeld buurtgericht zijn mooi is weergegeven door isaac bashevis ergens daarom d.w.z. dat de stadswijk singer het verhaal waarin het kaarslicht op en op die waarin de leerling woont chanoeka avond zo'n belangrijke rol manier een van de onderwerpen speelt er was eens een keer een keertje zal zijn of enkele van de maar het verhaal van een enkel ogenblik bewoners daarbij betrokken een enkel ogenblik het hoe wat waar zal ik kunnen worden het opentevens de u zeggen zo heeft ieder mens zijn haar mogelijkheid het interview te gebruiken als eigen verhaal het verhaal van al die ogen werkvorm immers groot ouders en andere blikken ergens daarom en op die manier familieleden alsmede buurtbewoners kunnen worden ondervraagd over verhalen die bij de buurt behoren deze dienen dan als inspiratiebron voor de vertellingen zintuiglijke waarnemingen uiteraard kunnen tal van andere thema's de leukste lessen 2 3 en 4 zijn vaak de onderwerp zijn van een vertelfestival waar eerste lessen waarin leerlingen proberen echter voor gewaakt dient te worden is dat iets te vertellen over een geliefd voorwerp of leerlingen terugvallen op de rubriek gebroeders kledingstuk en de les waarbij zij ieren een ken armen en benen zij vinden bloedige soort storyboard te maken bij een voorvallen vaak zeer interessant zodat het beeldverhaal van de leraar de opdracht wijs lijkt hun te verbieden sensatieverhalen luidt welk onderdeel van het verhaal werd ala paparazzi te vertellen doet men dit zo goed verteld dat je het als

een plaatje niet dan luistert men al gauw naar tental voor je zag het tekenen van een story len dezelfde ongeluks en moordverhalen board in de klas spreek ik mees- tal van vi t 31e jaargang nummer 5 mei juni 2002 diaserie met dia s van de hoogtepunten van echter ook de leerlingen helpen elkaar door het verhaal helpt opnieuw te visualiseren in de verhalen van klasgenoten aan te dui maar is ook een belangrijk hulpmiddel bij den welke aanwijzingen van de leraar zij het memoris- eren bij deze les moeten leer hebben herkend daarvoor is het dan ook lingen enkele aspecten uit het voorbeeldver noodzakelijk hen in tweetallen of in groepjes haal verbeelden in de les dienen zij het ver te laten werken iedere volgende les wordt haal zo na te vertellen dat de anderen begonnen met het terughalen van het kunnen raden welk fragment zij hebben geleerde en het verzoek dat tijdens de getekend hierbij speelt de zintuiglijke waar komende les te gebruiken neming op- nieuw een grote rol eigenlijk laten leerlingen zich altijd meesle bereikte resultaten pen door de voorbeelden die worden aan gereikt bruikbare voorbeeldverhalen vin- dt met enige voorzichtigheid mag de verbete u in de bibliografie bij dit artikel de leraar ring van kennis vaardigheid en strategie vertelt over de trouwjurk die hij voor zijn zoals die genoemd worden in de volgende vrouw heeft gekocht om haar tijdens de onderdelen worden gezien als juist tot overhandiging van deze verrass- ing ten stand gekomen ten gevolge van de vertel huwelijk te kunnen vragen hij beschrijft de lessen jurk door te vertellen hoe die eruit ziet hoe de stof aanvoelt ruikt en zelfs hoe de wijde uitbreiding van de taalschat rok ervan ruiste toen zijn vrouw de jurk had leerlingen ontvangen talige aanwijzingen ter aangetrokken zo gebruikt hij ook in het ver verbetering van hun taalgebruik de woor haal van de perzische kleermaker zoveel denschat wordt bijvoor mogelijk de zintuiglijke waarnemingen beeld uitgebreid door zelfs leerlingen die woorden te kiezen die moeite hebben beter passen bij het on met spreken dus feedback derwerp maar ook leren ook die ene leer zij nieuwe woorden uit ling die stottert tijdens en na iedere les geeft de leraar elkaars verhalen verban vertellen hun feedback waarbij hij gebruik maakt van een den binnen de tekst wor verhaal lijst met tien aandacht- punten voor het ver den duidelijk gemaakt en tellen bij voorbeeld hiervoor wor- den relatie woorden gekozen ook moet het taalge bruik worden afgestemd op het publiek aandachtspunt 1 de voorbereiding he ri nneren met behulp van beel spreken in het openbaar den leerlingen leren in de klas een verhaal te niet zinnen uit het hoofd leren vertellen niet alleen aan elkaar in tweetallen terugdenken a an hoe het was en in groepjes maar ook staand voor de de gevoelens die bij het ver- haal klas waarbij zij moeten proberen de aan passen worden opgeroepen dacht vast te houden en op een aantal de bijzondere be tekenis die het aspecten van het spreken acht te slaan verhaal heeft wordt teruggehaald zoals de uitspraak en vers- taanbaarheid melodie klemtoon zelfs leerlingen die mei juni 2002 nummer 5 31 e jaargang r v v s i 4j r s moeite hebben met spreken dus ook die verschillende werkvormen ene leerling die stottert vertellen hun ver behalve met de klassikale instructie maken haal op de festivalavond die de serie les de leerlingen kennis met het werken in sen altijd afsluit treden alle leerlingen op tweetallen en in groepjes ook het houden voor een publiek van veelal 40 tot 70 vol van een interview komt aan de orde het wassenen en zo n 25 klasgenoten zelfstandig kunnen werken

wordt op een vanzelfsprekende manier ingeoeft het maken schrijven van een verhaal leerlingen leren een verhaal te componeren vakoverstijgend ten tal van aanwijzingen die zij hierbij ontdekkend zijn in hoge mate vakoverstijgend zijn overdraagbaar op de steloefte stijgend de leraren geschiedenis en aardrijkskunde zoals de logische opbouw van een rijkskunde engels frans muziek en tekenen tekst het belang van een goede titel de inhoud van de eerste en de laatste zin de betrokkenen bij de lessen rechtstreeks door rode draad in het verhaal en het perspectief een muziekverhaal en illustraties bij de veromgekeerd stellen ze de leerlingen in staat halen te laten maken of zijdelings doorlezen een gelezen verhaal beter te begrijpen en te verbinden aan te moedigen verhalen uit de beoordelen eigen geschiedenis en aardrijkskunde te vertellen tijdens de les de studievastighe nederlands als tweede taal den die aan de orde komen sluiten aan bij leerlingen die thuis een andere taal spreken de studielessen en zijn uiteraard van belang ken of een dialect zijn soms beter in staat voor alle vakken de volgende studievastig de lessen te volgen en aan te geven waar digheden worden geoefend en of gebruikt mee zij problemen hebben dan tijdens de tijdens het project uit het hoofd leren aan andere lessen nederlands hun problemen tekeningen maken plannen probleem vallen mede daardoor eerder op en zij kunnen oplossen het beoordelen van eigen kunnen niet als gevolg daarvan ook sneller worden en prestaties geholpen verschillen vormen een verrijking literatuur en lezen leerlingen ervaren dat verschillen tussen vertellen is een onderdeel van de orale literatuur mensen normaal zijn zoals de verschillen natuur en de lessen brengen de leerling daar tussen man en vrouw maar ook dat die ver in ieder geval mee in contact het vertellen verschillen iets kunnen toevoegen aan hun wordt dan ook gebruikt als een introductie eigen leven doordat zij allen in wezen over op de jeugdliteratuur en de literatuur het zichzelf vertellen ontdekken zij ook dat zij dichterbij brengen van cultuur in de breed gelijken zijn en accepteren zij hun verschillen ste zin van het woord en van de orale literatuur als vanzelfsprekend wat de sfeer in de klas tuur in het bijzonder moet ertoe leiden dat duidelijk ten goede kan komen het vertel leerlingen meer belangstelling krijgen voor project heeft dus een intercultureel aspect het lezen van verhalen het voordragen van eigen verhalen maar bijvoorbeeld ook poëzie wordt na de vertellessen niet meer muziek worden geplaatst naast verhalen uit ervaren als beangstigend van de aanwijzing andere culturen waarbij ernaar wordt geïnteresseerd in de vertellessen kan opnieuw gebruik streeft niet te stigmatiseren niet het laten worden gemaakt voor de instructie bij het ontdekken van het eigene van een voordragen nederlands indonesische surinaamse 31 e jaargang nummer 5 mei juni 2002 antilliaanse chinese turkse of marok maatschappij wordt het antwoord op hoe kaanse cultuur staat voorop doch het ieren te leven gegeven door godsdienst filosoof omgaan met verschillen tussen mensen dit filosofie politiek kunst psychologie en wetten rechtvaardigt tevens de keuze voor een van schap maar uit de persoonlijke verhalen de onderwerpen waarover moet worden van leerlingen blijkt hoezeer zij nog steeds verteld de eigen leef en woonomgeving het vertellen nodig kunnen hebben om betekenis te geven aan wat om hen heen kerndoelen eindtermen gebeurt de kerndoelen voor nederlands in de basis vorming worden bereikt ten aanzien van het spreken voor een bekend publiek en het ten slotte luisteren de

leerlingen treden op in de klas en s avonds op school voor familieleden en de ervaring heeft mij geleerd dat collega s belangstellenden zij luisteren tijdens de nogal eens denken dat het onmogelijk is oefenlessen naar elkaar als zij instructie of leerlingen te leren vertellen zelfs als zij mijn een eigen mening gaven waarbij zij dus leerlingen hebben zien optreden met enige eveneens doelgericht en intensief luisteren regelmaat hebben ze opgetreden voor daarnaast wordt aandacht besteed aan de radio tv en in het theater toch laten colle taal zelf wordt de taal beschouwd en wordt ga s zich moeilijk overtui de transfer van het geleerde naar het schrijven veelal denken zij dat onderwijs gestimuleerd sociale vaardighe ze zelf geboren vertellers vertellen heeft den spelen een belangrijke rol gedurende dienen te zijn niets is alles te maken met het gehele project minder waar om deze het begrijpen van reden vertel ik belangstel de wereld om ons persoonlijke ervaring lende collega s echter wel heen met hoe te vertellen heeft alles te maken met het dat het de voorkeur ver leven begrijpen van de wereld om ons heen met dient dat zij zich eerst hoe te leven aboriginals bijvoorbeeld gedurende twee of drie geven die alle-daagse praktische kennis studiemiddagen laten bijscholen natuurlijk door in hun verhalen zij maar zij zeker niet is het mogelijk met alleen de papierwinkel alleen hebben in de loop van hun bestaan van de lessen zelf aan de slag te gaan zo is van eeuwen en eeuwen een kennis en cul het uiteindelijk ook min of meer op het tursysteem opgebouwd waarin alle facet bredero begonnen ten van het dagelijks leven zijn geïntegreerd natuur godsdienst filosofie kunst vormen daarnaast is de invoering van vertellessen een samenhangend geheel in de westerse een kwestie van samenwerking tussen lera maatschappij is het vertellen van verhalen ren het gehele team neerlandici daarbij helaas veelal teruggedrongen tot de salon gesteund door de schoolleiding moet willen van enkelen op sommige plekken in onze delen in de vreugde van het vertellen remko van loon hage weer 26 c nl 1151 ep broek in waterland rrwvloon planet nl mei juni 2002 nummer 5 31 e jaargang w noten 1 een uitvoeriger verantwoording kan bij de auteur van dit artikel worden verkregen 2 in opdracht van de stichting lezen heeft bazar een lessenspakket samengesteld voor leerlingen van het vmbo voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs ter stimulering van het lezen daarin zijn deze vertellessen ook opgenomen het bazarpakket of onderdelen daarvan zijn te verkrijgen bij uitgeverij partners postbus 8639 nl 3009 ap rotterdam fax 00 31 10 407 16 44 e mail partners ced nl de prijs per onderdeel kan je bekijken op de website baza web nl bibliografie praktijk en achtergrond de nijs pieter het vertellen weer levend maken vertelculturen in nederland balletfin 239 oktober 1996 de vroomen jacques red in het begin was het woord over vertellen theater educatie kwartaalschrift voor drama 2 1 zomer 1995 foppe f a van delft e a reader t b v de studiebijeenkomst vertellen in het kader van het zevende vertelfestival amsterdam stichting vertelfestival en kom op 27 december 1991 orman olga kamishibai de magie van het japans verteltheater amsterdam abc 1996 van loon r w een vertelfestival of hoe de tijger werd gedood met een kokosnoot levende talen nr 472 september 1992 van der wurff bram ik heb iets te zeggen maar hoe moet ik het vertellen 1 5 de vacature oktober 1991 november 1992 vertellen themanummer raster 61 1993 verhalenbundels niet opgenomen zijn de talloze boeken waarin sprookjes legenden e d verzameld zijn als de sprookjes

van grimm andersen moeder de gans en duizend en een nacht evenmin worden genoemd de vele vooroorlogse delen die uitgeverij thieme in 31 e jaargang nummer 5 mei juni 2002 zutphen bezorgde als nederlandse sagen en legenden en mythen en legenden uit de middeleeuwen ten slotte zijn ook niet opgenomen de godsdienstige verhalen uit de belangrijkste geloofsboeken en verhalen uit de nederlandse literatuur als de rid derromans bijvoorbeeld karel ende elegast en de kluchten bijvoorbeeld de klucht van de koe van bredero adams richard waterschap sheuvel utrecht antwerpen uitgeverij het spectrum 1974 baart w j h cuentanan di nanzi ned en pap oegstgeest 1984 bezzazi abdelkader maarten kossmann berber sprookjes uit noord marokko amsterdam bulaaq 1997 bruna sprookjes mythen en legenden utrecht antwerpen a w bruna zoon buber martin chassidische vertellingen katwijks servire zesde druk 1989 castenmiller monique e a hoe de zon gestrikt werd verhalen uit australie nieuw zeeland en andere eilanden in de stille zuidzee houten van holkema warendorf 1996 castenmiller monique e a wat de sterren voor spelden verhalen uit azie houten van holkema warendorf 1993 castenmiller monique e a de geboorte van de rivier verhalen uit afrika houten van holkema warendorf 1994 dros imme odysseus een man van verhalen amsterdam querido 1 990 ferrier johan noni lichtveld het grote anansi boek den bosch nblc 1986 galeano eduardo het begin kroniek van het vuur 1 amsterdam novibnan gennep 1986 hoogberg liesbeth luiz henrique yudo medees de vlekken van de maan verhalen uit latijns amerika houten van holkema warrendorf novib 1992 kobas ufuk nasreddin hodja achterstevoren toch de goede kant op s hertogen bosch aldus lily-paly de voogt ada de boom vol schatten vertellingen uit de molukken utrecht steunpunt educatie molukkers 1993 ovidius metamorfozen vertaald door m d hane scheltema amsterdam athe naeum polak van gennep zevende druk 2000 rushdie s haroen en de zee van verhalen utrecht veen 1990 mei juni 2002 nummer 5 31 e jaargang ryder a w panchantantra het klassieke boek met fabels uit india deventer ankhernes 1992 schami rafik een handvol sterren baarn fontein 1987 schami rafik vertellers van de nacht baarn fontein 1991 schami rafik de toverkast baarn fontein 1991 schami rafik sprookjes uit malula baarn fontein 1993 shannon george peter sis hoe aap en zijn 99 familieleden door vuurvlieg versla gen worden en andere raadsels uit de hele wereld amsterdam ploegsma 1992 sprookjes uit de wereldliteratuur rijswijk elmar 27 delen tauvel jean paul vertelsels en verhalen van marokko djeha jakhals en andere verhalen ten berge h c mythen en fabels van noordelijke volken amsterdam meulenhoff 1987 van hest jos saskia van der valk red feestverhalen haarlem gottmer 1996 visser marjo red kantjil amsterdam koninklijk instituut voor de tropen 1989 volksverhalen uit kleurrijk nederland rotterdam lemniscaat 1991 vriens jacques grootmoeder wat heb je grote oren klassieke sprookjes opnieuw verteld houten van holkema warendorf 1996 weijdema marja e a medees wie van ver komt kan veel verhalen sprookjes mythen en legenden verteld door vluchtelingen amsterdam vluchtelingenwerk 1990 wenchun wijze verhalen uit het oude china brugge deltas 1996 video s aan de hand van de verteller vertellen in geuren en kleuren nederlands centrum voor volkscultuur postbus 13113 nl 3507 lc utrecht tel 00 31 30 2760244 fax 00 31 30 2736111 bredero vertelfestival video opname ten behoeve van de taalunie onderwijsprijs 2001 taalunie org ondennrijspri-

js many voices one world televisieserie van de nos vertellen op het bredero lyceum mentor magazine teleacnot ni sites mentor magazine index htm vi 31e jaargang nummer 5 mei juni 2002 bijlage 1 op het ogenblik dat ik dit artikel schrijf is nederland geschokt door de moord op een politicus een van de verhalen die ik heb opgetekend uit de mond van vernon february gaat over vooroordelen het wordt door mij nog wel eens gebruikt als voorbeeldverhaal om aan te geven welke de oorspronkelijke functie was van het verhalen vertellen afgezien van amusements of als voorbeeld van hoe zintuiglijk te vertellen rvl de slangen en de muizen in t veld in afrika waar de zon scheen woonde moeder slang met haar drie kleine slangetjes toen de zon s morgens in het oosten opkwam en over afrika scheen gingen de slangetjes op onderzoek uit in afrika zo gleden ze psssssssssj psssssssssj door afrika honderd meter verder in hetzelfde veld woonde moeder muis met haar drie kleine muisjes toen s morgens de zon opkwam en over afrika scheen renden de muisjes door t veld piep pieppiep piep piep precies in t midden tussen t huis van de slangen en t huis van de muizen was een meertje t water was zo helder dat als de afrikaanse zon scheen t leek alsof miljoenen en miljoenen diamanten op t water schitterden de slangetjes verkenden t veld psssssssssj en de muisjes renden rond piep pieppiep piep allemaal kwamen ze bij t meertje en voor t eerst in afrika terwijl de zon zo prachtig scheen voor t eerst bij dat meertje zagen de muisjes de slangetjes de muisjes keken naar de slangetjes en zeiden jullie wat voor dieren zijn jullie jullie zijn alleen een lange dikke staart met een grappig geluid psssssssssj wat zijn jullie ze zeiden wij worden slangen genoemd en de slange tjes keken naar de muisjes en zeiden en jullie wat voor grappige dieren zijn jullie met jullie grappige kopjes grappige lijfjes grappige pootjes grappige staarten en grappige piep geluiden wat zijn jullie wij wij zijn muizen zeiden ze de muizen keken naar de slangen in afrika en de slangen keken naar de muizen want ze hadden elkaar nog nooit ontmoet en toen gingen ze spelen met elkaar en dat vonden ze heel prettig en ze waren heel gelukkig en ze spetterden rond in t water in afrika voor t eerst muizen en slangen tezamen en toen de schemering viel gingen de muisjes naar huis piep pieppiep piep en de slangetjes psssssssssj en toen de slangetjes hun moeder zagen vroeg de moeder wat hebben jullie van daag gedaan ze zeiden we hebben zulke grappige beestjes gezien met een grappig lijf en een grappige staart en ze maakten grappige piep geluiden en ze mei juni 2002 nummer 5 31 e jaargang in noemden zichzelf muizen en moeder zei weten jullie dan niet dat wij slangen ons voeden met muizen weten jullie niet dat jullie ze moeten opeten de slange tjes in afrika hadden nog nooit gehoord dat muizen hun vijanden waren en dat ze muizen moesten opeten en toen de muisjes thuis kwamen vroeg de moedermuis wat hebben jullie van daag gedaan kinderen en ze zeiden we hebben zulke grappige dieren gezien ze hadden maar een dikke lange staart en ze noemden zichzelf slangen slangen riep moedermuis weten jullie dan niet dat slangen onze vijanden zijn en dat ze ons opeten de muisjes pieperdepiepten van angst zij hadden niet geweten dat slangen hun vijanden waren en de volgende dag toen de zon opkwam verkenden de muisjes nieuwsgierig t veld piep pieppiep piep en de slangetjes nieuwsgierig naar die beestjes die muizen genoemd worden en die ze hoorden op te eten gleden door t veld psssssssssj en ze ontmoetten elkaar bij

het meertje waar de zon op scheen zodat t leek alsof miljoenen en miljoenen diamanten erop dansten toen de slangetjes dicht terbij kwamen bij de muisjes deden de muisjes piep pieppiep piep van angst en de slangetjes zeiden gisteren gisteren speelden jullie met ons gisteren waren we vrienden we spetterden rond in t water en we vonden elkaar leuk de muisjes zeiden gisteren gisteren spraken we met onze moeder gisteren heeft zij ons ver teld wat jullie zijn gisteren wisten we niet dat jullie vijanden zijn zeiden ze en de muisjes in afrika schoten weg door t veld piep pieppiep piep vernon february verhalen humaniseren de wereld vi 31e jaargang nummer 5 mei juni 2002 bijlage 2 het verhaal van de kleermaker er was eens een kleermaker die heel lang geleden leefde lang geleden want tegenwoordig worden kleren gemaakt in grote ateliers wie van jullie kent nog een kleermaker een man die in kleermakerszit gezeten met naald en draad dus zonder machine een pak in elkaar zet nu deze kleermaker deed dat met naald draad en een vingerhoed hij leefde in een land hier ver vandaan dat nu iran maar toen perzie heette in perzie regeerde een koning die daar sjah werd genoemd deze sjah ontving heel vaak geschenken van andere vorsten die uit vreemde landen kwamen zo bezat hij een kamer vol met de prachtigste stoffen stoffen uit nepal uit china uit engeland op een dag bestelde de sjah de kleermaker bij zich deze snelde naar het paleis in de hoop een opdracht te verkrijgen en hij werd niet teleurgesteld de sjah droeg hem op uit een van zijn prachtigste zijden stoffen een kostuum voor hem te maken de kleermaker keerde terug naar huis met de rol stof waaruit het kostuum gemaakt moest worden de stof had een prachtige dieprode kleur waar een soort satijnen glans overlag je kon wel zien dat dit een van de kostbaarste stoffen was die de sjah bezat en om het kostuum nog mooier te laten zijn nam de kleermaker zich voor het lijf van de jas de mouwen en de broek te versieren met goudbrokaat jullie weten wat goudbrokaat is goudbrokaat is een gebloemde stof die is doorweven met gouddraad toen de kleermaker zijn opdracht had voltooid keerde hij met kloppend hart terug naar het paleis van de sjah wat zou deze van het kostuum vinden nadat de bedienden de sjah hadden gewaarschuwd werd de kleermaker naar een grote kamer gebracht waarin verscheidene spiegels zo waren opgehangen dat iemand zichzelf van alle kanten kon bekijken de sjah trad binnen en de kleermaker overhandigde hem het kostuum bewondering verscheen in de ogen van de koning hij trok zich even terug en verscheen niet lang daarna in het nieuwe kostuum hij draaide voor de spiegels heen en weer de kleermaker keek vol verwachting toe eindelijk zei de sjah dat hij zeer tevreden was ja het kostuum was buitengewoon mooi hij was zelfs zo tevreden dat hij de kleermaker behalve zijn loon als beloning de rest van de kostbare stof schonk die hij had gebruikt voor zijn kleed dolgelukkig keerde onze kleermaker terug naar huis thuis besloot hij van de stof een jas voor zichzelf te maken een jas die hem altijd zou herinneren aan de opdracht die hij zo goed had uitgevoerd en de beloning die hij daarvoor had gekregen dus vervaardigde hij een prachtige lange jas waarin hij zich vaak vol trots buiten vertoonde als hij dan op de markt liep keek iedereen op mei juni 2002 nummer 5 31 8 jaargang om zijn jas te bewonderen maar na een aantal jaren begon de jas te slijten vooral de ellebogen en de randen van de mouwen waren lelijk als gevolg van zijn dagelijks se bezigheden nu be sloot de kleermaker de mouwen en de lange p an-

den te verwijderen en van de rest een hes te maken nog vele jaren werkte hij gekleed in dit mooie hes aan vele opdrachten maar ja ook het hes sleet eigenlijk was alleen het rugpand nog de moeite van het bewaren waard en aangezien hij niet echt afstand kon doen van de stof maakte hij uit dit rugpand een prachtige sjaal vol trots droeg hij de sjaal maar tijdens het eten morste hij er wel eens op en ook veegde hij zijn handen er wel eens aan af dus na nog wat jaren vele jaren waren nu verstreken sinds hij het kostuum van de sjah had genaaid was de sjaal niet meer om aante zien maar nog kon de kleermaker geen afstand doen van de stof en dus besloot hij uit de sjaal nog knopen te vervaardigen voor op zijn nieuwe jas en als hij over de markt liep keek hij nog steeds vol trots naar de knopen maar ja hij bleef tijdens zijn marktbezoeken wel eens ergens achter haken en verloor dan een knoop en zo gebeurde het dat hij op een dag zelfs de laatste knoop van zijn jas kwijtraakte niets was er nu meer over van de prachtige stof die de sjah hem als beloning had gegeven niets behalve dit verhaal mpi 31 q jaargang nummer 5 mei juni 2002